

HIỆU LỰC CỦA QUYỀN HIẾN ĐỊNH TRONG LUẬT TƯ BỐI CẢNH THẾ GIỚI VÀ XU HƯỚNG TIẾP NHẬN Ở TRUNG QUỐC

NGUYỄN MINH TÂM *

Tóm tắt: Ở Trung Quốc, bắt đầu từ vụ án Tề Ngọc Linh (Qì YuLing/齐玉苓) năm 2001, các nghiên cứu về hiệu lực của quyền hiến định trong quan hệ luật tư dần được quan tâm và thúc đẩy. Hiệu lực này còn được gọi là hiệu lực của quyền cơ bản đối với bên thứ ba (基本权利第三人效力) hoặc hiệu lực theo chiều ngang (hiệu lực ngang hàng/水平效力), xuất hiện đầu tiên ở nước Đức và dần phổ biến ở châu Âu cũng như các khu vực khác trên thế giới. Bài viết này bước đầu phân tích các quan điểm về hiệu lực của quyền hiến định trong luật tư trên thế giới qua lăng kính của giới học thuật Trung Quốc, xu hướng tiếp nhận và thực tiễn tư pháp ở Trung Quốc. Trên cơ sở đó, bài viết đưa ra gợi mở về triển vọng nghiên cứu về mối quan hệ giữa Hiến pháp và luật tư ở Việt Nam.

Từ khoá: Hiến pháp hoá luật tư; hiệu lực ngang hàng; quyền hiến định; Trung Quốc

Nhận bài: 16/11/2024

Hoàn thành biên tập: 27/01/2025

Duyệt đăng: 27/01/2025

THE EFFECT OF CONSTITUTIONAL RIGHTS IN PRIVATE LAW IN THE WORLD AND RECENT DEVELOPMENTS IN CHINA

Abstract: In China, starting with the Qi Yuling case in 2001, research on the effect of constitutional rights in private law has progressively gained attention and been promoted. This effect, also known as the effect of fundamental rights on third parties or horizontal effect, first emerged in Germany and gradually spread across Europe and other regions worldwide. This article initially analyses various perspectives on the effect of constitutional rights in private law in the world through the views of Chinese academic discourse, as well as the trends in reception and judicial practices in China. On that basis, the article proposes some potentials for further research on the relationship between the Constitution and private law in Vietnam.

Keywords: Constitutionalism of private law; horizontal effect; constitutional rights; China

Received: 16 November 2024; Editing completed: 27 January 2025; Accepted for publication: 27 January 2025

1. Đặt vấn đề

Ở Trung Quốc, bắt đầu từ thời điểm “cải cách mở cửa” (gaige kaifang/改革开放) năm 1978, chính xác hơn là sau khi ban hành bản Hiến pháp hiện hành (Hiến pháp năm 1982, đã được sửa đổi, bổ sung năm lần), hiến pháp luôn được coi là văn bản có giá trị pháp

lí cao nhất trong hệ thống pháp luật quốc gia¹. Tuy nhiên, Hiến pháp không được áp dụng trực tiếp trong quá trình tổ tụng tư pháp, trong khi chế độ tài phán hiến pháp (constitutional judicial review) chưa thực sự

¹ Lời mở đầu Hiến pháp năm 1982 quy định: “Hiến pháp này... là luật cơ bản của quốc gia, có hiệu lực pháp luật cao nhất”, Constitue (2024), *Constitution of the PRC of 1982*, https://www.constituteproject.org/constitution/China_2004, truy cập 14/12/2024.

* Tiến sĩ, Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội
E-mail: mxintam@vnu.edu.vn